(2,19) протруювання Максим Стар 025FS т.к.с.; ІІ строку сівби – ‘МІП Ніка’ 1,22 і 2,14 – Максим Стар 025FS т.к.с. і Вінцит Форте, відповідно. Продовження дослідження за даним напрямом є пошук диференціації за розвитком рослин сортів пшениці за етапами органогенезу.

УДК 633.11+633.14:631.527:632.9
Ярош А.В.[1], кандидат с.-г. наук., старший науковий співробітник
Рябчун В.К.[1], кандидат біол. наук., старший науковий співробітник, заступник директора з наукової роботи з генетичними ресурсами рослин
Четверик О.О.[2], старший викладач кафедри селекції насінництва і генетики
[1]Інститут рослинництва імені В.Я. Юр’єва НААН, Національний центр генетичних ресурсів рослин України, E-mail: ncpgru@gmail.com
[2]Полтавська державна аграрна академія, E-mail: oksana.chetveryk.@pdaa.edu.ua

СЕЛЕКЦІЙНА ЦІННІСТЬ СОРТІВ ОЗИМОГО ТРИТИКАЛЕ ЗА СТІЙКІСТЮ ДО СНІГОВОЇ ПЛІСНЯВИ ТА УРОЖАЙНІСТЮ

Створення високоадаптивних, урожайних та стабільних сортів, передбачає використання у селекційних програмах стійкого до біотичних та абіотичних чинників вихідного матеріалу, у тому числі й до снігової плісняви. Адже, останнім часом рівень перезимівлі найбільше визначається стійкістю рослин саме до збудників хвороби – грибів роду *Fusarium*. Підвищення адаптивного потенціалу сприятиме створенню стабільних сортів для певних екологічних зон вирощування. Метою роботи було виділення джерел стійкості озимого тритикале до снігової плісняви та урожайності.

Матеріалом дослідження були 294 зразки озимого тритикале, різного еколого-географічного походження, попередником – чистий пар, норма висіву 4,5 млн. зерен на 1 га. Посів проводився в оптимальні строки селекційною сівалкою ССФК-7 на ділянках площею 2 м^2. Весною здійснювали підживлення посіву аміачною селітрою (N40). Вивчення зразків проводили у період 2016-2020 рр. стандартним методом, згідно методики “Пополнение, сохранение в живом виде и изучение мировой коллекции пшеницы, эгилопса и тритикале”, 1999. Погодні умови за роками вивчення різнились як за температурним режимом так і за кількістю опадів, що дало змогу диференціювати вихідний матеріал за рядом цінних господарських ознак, у тому числі й за стійкістю до снігової плісняви та урожайністю.

За період досліджень кращими роками для оцінки рослин озимого тритикале за перезимівлею, яку визначала стійкість до снігової плісені були 2016, 2017 та 2019 рр. Мінливість стійкості за даною ознакою була у межах від 2 балів до 9 балів. До кращих зразків за даною ознакою на рівні еталону високого рівня стійкості до снігової плісені ‘Обрій миронівський’ (UKR) (від 7 балів до 9 балів) відносяться сорти ‘Патріот’, ‘Ярослава’, ‘Донець’, ‘Маркіян’, ‘Амос’, ‘Стратег’ (UKR); ‘Самурай’, ‘Рамзай’, ‘Зимогор’, ‘Топаз’, ‘Ацтек’ (RUS); ‘Березино’, ‘Юбилей’ (BLR); ‘Trapero’, ‘Ring’ (POL), стандарт ‘Раритет’ 6 балів (UKR). На основі багаторічного вивчення виділено генотипи, які відзначилися високою урожайністю (115 % і більше до стандарту). До них належать такі сорти: ‘Ярослава’, ‘Донець’ (UKR); ‘Валентин’, ‘Сонет’, ‘Сколот’, ‘Перун’, ‘Юбилейная’ (RUS); ‘Марс’ (BLR); ‘Remiko’, ‘Fredro’, ‘Salto’, ‘Toledo’, ‘Rotondo’, ‘Maestro’ (POL); ‘Ring’ (CZE); стандарт ‘Раритет’ – 585 г/м^2 (UKR).

Виділені джерела є цінним вихідним матеріалам, які рекомендуються для створення нових високоврожайних сортів озимого тритикале зі стійкістю до снігової плісняви.

УДК 633.85.03.15:631.5
Ящук Н.О., кандидат с.-г. наук, доцент
Гаращук Ю.С., студент
Романчук І.О., студент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail: yazchsuk@gmail.com

ВПЛИВ СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НА ВИХІД ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ РІЗНИХ ФРАКЦІЙ

В Україні серед зернових культур пшениця є головною та найпоширенішою продовольчою культурою. Вона вирізняється високою врожайністю, поживністю та цінністю зерна. Виробництво і заготівля зерна пшениці озимої спрямовані на забезпечення нормального споживання населення продуктами харчування, запасами насіння на посівні цілі, тваринництва кормами, створення державних резервів з метою подальшого покращення добробуту населення країни. Вирішення цих задач на переробних підприємствах досягається постійним удосконаленням технологічних процесів і прийомів післязбиральної обробки зерна та його зберігання.

Метою наших досліджень було встановлення впливу сортових особливостей на вихід зерна пшениці озимої різних фракцій. Для дослідження було відібране зерно пшениці озимої сортів:

'Фарел' та 'Поліська 90'. Розподіл на фракції відбувався за допомогою лабораторних сит круглої (за шириною зернівки) та продовгуватої (за товщиною зернівки) формою. Дослідження проводити в лабораторії кафедри технології зберігання, переробки та стандартизації продукції рослинництва ім. проф. Б.В. Лесика НУБіП України.

Розподіл зерна пшениці сорту 'Поліська 90' за товщиною вказав на найбільший схід із сита 2,5х20 мм – 63%, дещо менше був схід із сита 3,0х20 мм – 33%. Значно менші були сходи зерна із сита 2,2х20 мм – 3% та із сита 2,0х20 мм – 1%.

Розподіл зерна даного сорту за шириною характеризувався найбільшим сходом зерен із сита діаметром 3,5 мм – 52 %, значно менше були сходи з сита 3 мм – 22% та із сита 3,75 мм – 19 %. Незначні показники сходу зерна були з сита діаметром 4,0 мм – 4% та із сита 2,5 мм – 3 %.

Під час розподілу зерна пшениці сорту 'Фарел' за товщиною відмічені найвищі показники сходу, також, із сита розміром 2,5х20 мм – 72%, суттєво менше був схід із сита 3,0х20 мм – 13% і із сита 2,2х20 мм – 10% та найменшим із сита 2,0х20 мм – 5%.

Розподіл зерна даного сорту за шириною характеризувався найбільшим сходом зерен із сита діаметром 3,5 мм – 44%, дещо менше був схід із сита 3 мм – 32 % та ще менше із сита 3,75 мм – 15%. Незначні показники сходу зерна були з сита діаметром 4,0 мм – 2% та із сита 2,5 мм – 7%.

Таким чином розподіл зерна пшениці досліджуваних сортів на фракції за товщиною та шириною характеризується однаковою тенденцією, зокрема найбільші показники отримуємо із сходів сит 2,5х20 мм та 3,5 мм. Проте за товщиною більші відсотки крупніших фракцій (3,0х20 та 2,5х20) має зерно сорту 'Поліська 90' (в сумі 96%), а за шириною зерно даних має майже однакові значення.

УДК 631.53.02:633.854.78
Ящук Н.О., кандидат с.-г. наук, доцент
Костенко О.О., студент
Волянський О.В., студент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail: yazchsuk@gmail.com

ВМІСТ ОЛІЇ ТА КИСЛОТНЕ ЧИСЛО ОЛІЇ В НАСІННІ СОНЯШНИКА РІЗНИХ ФРАКЦІЙ СОРТУ 'СУР' ТА ГІБРИДУ 'НК НЕОМА'

Сортові особливості, поряд з іншими агротехнічними прийомами, є одними із найважливіших факторів, що мають вагомий вплив на вміст та якість олії в насінні соняшника. З кожним роком у нашій країні зростає кількість зареєстрованих сортів та гібридів соняшника. На сьогодні їх кількість сягає 50, кожен з яких має властиві лише йому біологічні ознаки, певні особливості в технології виробництва та якості насіння. Також, різні вчені дають суперечливі дані, щодо впливу фракційного складу насіння соняшника на вихід олії та її якість.

Тому, метою наших досліджень було порівняння показників вмісту олії та кислотного числа олії в насінні соняшника сорту 'Сур' і гібриду 'НК Неома' та їх різних фракцій. За контроль була взята вся маса насіння, з якою порівнювали фракції 5,0-5,5 мм та 3,5-4,5 мм. Насіння соняшник було вирощене в ПП "Санжари-Агросвіт" Полтавської області за стандартною інтенсивною технологією.

Так-як основне призначення наших досліджуваних зразків насіння соняшника – використання для переробки на олію, найважливішим технологічним показником є вміст олії, який у наших варіантах знаходився в межах середніх значень – 42,5-46,4%. Суттєво вищі показники вмісту олії були в насіння соняшника фракції 5,0-5,5 мм: гібрида 'НК Неома' – 46,4% та сорту 'Сур' – 45,2 %.

За початковими показниками вмісту олії насіння соняшника досліджуваних зразків коливалося між 2-м та 3-м класами якості. Зокрема, насіння сорту 'Сур' контрольного варіанту та фракції 3,5-4,5мм – відповідало 3-му класу якості (більше 40%), і лише фракції 5,0-5,5 мм – 2-му класу якості (більше 45%). Насіння гібриду 'НК Неома' контрольного варіанту та фракції 5,0-5,5мм – відповідало 2-му класу якості, а фракції 3,5-4,5 мм – 3-му класу якості.

Важливим показником якості є кислотне число, яке характеризує свіжість олії. У всіх досліджуваних зразках насіння соняшнику цей показник мав низьке значення (в межах 0,30-0,35 мг КОН/г), що говорить про його свіжість та хорошу якість олії.

Менший показник кислотного числа був відмічений у насінні гібриду 'НК Неома' в порівнянні з насінням сорту 'Сур' у всіх досліджуваних фракціях. Знову ж нижчими показниками кислотного числа характеризувалася фракція насіння соняшника фракції 5,0-5,5мм – 0,30-0,32 мг КОН/г.

Таким чином найбільший вихід олії та кращу її якість забезпечує насіння соняшнику гібриду 'НК Неома' у порівняні із сортом 'Сур'. Фракція насіння розміром 5,0-5,5 мм значно переважає за вмістом олії інші досліджуванні фракції, цим самим забезпечуючи вищу класність насіння соняшника під час реалізації.